

**Monihelin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 236/2021 vp) täydentämisestä (HE 323/2022 vp)**

Moniheli ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida lakiesitystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Monihelin verkosto koostuu lähes 150 jäsenjärjestöstä, joista monet ovat maahan muuttaneiden johtamia tai perustamia. Jäsenistöstä saadun palautteen perusteella on ilmeistä, että nykytilanteessa henkilön vierasperäinen nimi vaikuttaa erilaisiin pankkien tekemiin päätöksiin negatiivisesti. Erityisesti afrikkalaisperäiset nimet sekä yhteydet konfliktialueisiin aiheuttavat konkreettisia ongelmia järjestöjen päivittäiseen toimintaan.

Suomi on vahva kansalaisjärjestöjen maa, ja kansalaisjärjestöt ovat monelle Suomeen muuttavalle ensimmäinen varsinainen yhteiskunnallisen osallistumisen muoto. Osallisuus on merkittävä tekijä demokratiakasvatuksen ja yhteiskuntarauhan turvaamisessa, ja sen toteutumista tulisi kaikin muodoin kannustaa. Nykyisessä järjestelmässä vaikuttaa kuitenkin siltä, että tietyt kansallisuudet ja taustat kohtaavat järjestelmällistä syrjintää, eikä selkeitä keinoja oman toiminnan nuhteettomuuden todentamiseen ole. Ongelmat koskevat järjestöjen tilien avaamista, muutosten tekemistä tileille sekä tilien sulkemista ilman varoitusta.

**Pankkien valinnanvapaus tekee syrjinnän tunnistamisesta hankalaa**

Tällä hetkellä pankkien mahdollisuus valita asiakkaansa johtaa tilanteisiin, joissa pankki voi kieltäytyä palvelemasta järjestöä, koska prosessi rahanpesun ja terrorismin selvittämiseen on raskas. Järjestöissä tämä aiheuttaa turhautuneisuutta, kun vaikuttamisen mahdollisuuksia omaan kohteluun on vähän. Monihelin verkoston kokemus on, että pankit eivät tarjoa järjestöille selkeitä perusteluja kielteisiin päätöksiin, jolloin järjestöjen on hyvin vaikeaa korjata tilannetta. Päätöksiin vastaamista vaikeuttavat myös puutteet kielitaidossa ja erikoisanastossa, sekä puutteellinen digiosaaminen.

Jäsenjärjestöiltämme kootun palautteen perusteella pankkien tekemät päätökset perustuvat järjestöjen toimihenkilöiden kansallisuuksiin ja järjestöjen toimintakenttään tavalla, joka jättää perusteluihin paljon aukkoja. Esimerkiksi pelkästään Suomessa toimiva iranilaisten naisten paikalliseen kulttuuritoimintaan keskittyvä järjestö ei ole saanut avattua tiliä. Kielteinen päätös on tehty, koska järjestön säännöissä on mainittu Iran.

Moniheli ehdottaa selkeitä prosesseja, joilla taataan sujuva kommunikaatio pankin ja järjestön välillä. Lopputuloksena asiakkaan pitäisi tietää, mitä toimintaa hyväksytään ja mitä ei. Lisäksi tarvitaan prosessi, jolla asiakas voi valittaa päätöksestä ja todistaa, että

tilin rahoja käytetään asianmukaisesti. Yksi mahdollinen Suomessa toimivia järjestöjä auttava ratkaisu olisi myös tilin toiminnan rajoittaminen niin, että sen kautta ei voida suorittaa maksuja ulkomaille. Tämä ratkaisu jättää kuitenkin huomiotta kehitysyhteistyötä tekevät järjestöt.

### **Oikeus toimintaan on yhdenvertaisuuskysymys**

Suomessa yhdistymisvapaus takaa kaikille tasaveroisen oikeuden perustaa yhdistyksen. Nykytilanteessa yhdistyksen mahdollisuus järjestää toimintaa ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Järjestöt tarjoavat maahan muuttaneille ja vieraskielisille suomalaisille mahdollisuuksia vaikuttaa heille tärkeisiin asioihin ja integroivat heitä samalla suomalaiseen kulttuuriin. Järjestöjen tarjoamat palvelut ovat olennaisia kotoutumisen kannalta. Rahanpesuun ja terrorismiin liittyvät epäilyt kohdistuvat usein juuri sellaisiin maihin, joista Suomeen tullessa onnistunut yhteiskuntaorientaatio ja demokratiakasvatus on ensiarvoisen tärkeää. Nyt näistä maista tulevat henkilöt jäävät systemaattisesti vaille mahdollisuuksia osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan.

Ilman virallista pankkitiliä toimiminen aiheuttaa järjestöille monenlaisia ongelmia. Hyvän hallinnon vaatimukset eivät toteudu, jos toimintaa pyritetään käteisellä ja yksityishenkilöiden omien tilien kautta. Ilman pankkitiliä järjestö ei voi hakea tai saada julkista avustusta toimintansa järjestämiseen, sillä rahoitusta ei makseta yksityishenkilön tilille. Myöskään rekisteröityminen Suomi.fi -palveluun ei onnistu ilman verkkopankkitunnuksia. Järjestö ei myöskään voi kerätä lahjoituksia.

Järjestöillä on vaikeuksia todistaa ja tunnistaa kohdattua syrjintää.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu ei voi puuttua pankkien oikeuteen valita omat asiakkaansa. Tilanteen ratkaisemiseksi lainsäädännössä on varmistettava, että pankeilla on riittävät välineet rahanpesun ja terrorismin tunnistamiseen, ja laillisen toiminnan erottamiseen laittomasta. Pankkien menettelyihin rahanpesun ja terrorismin tunnistamisessa on saatava joustavuutta, mikäli nykytilanteessa pelkkä kansallisuus tai tietyn maan nimen esiintyminen järjestön säännöissä johtaa epäilyyn laittomasta toiminnasta. Järjestöille on taattava mahdollisuudet todistaa riittävällä tavalla oman toiminnan lainmukaisuus, ja näiden sääntöjen on oltava yhdenmukaisia pankista riippumatta.